

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ενότητα #1: Η γλώσσα δεν είναι άμοιρη του φύλου

Διδάσκων: Χουρδάκης Αντώνης
ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα (Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)***

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η γλώσσα δεν είναι άμοιρη του φύλου

- Οι έμφυλες ταυτότητες «κατασκευάζονται» και διαμορφώνονται μέσω της γλωσσικής διεπίδρασης και αναγνωρίζεται ότι το φύλο δεν μπορεί να απομονωθεί από άλλες παραμέτρους της ταυτότητας, όπως: κοινωνική τάξη, ηλικία, πολιτισμικές καταβολές κλπ. Ως εκ τούτου, πολλές έρευνες εξετάζουν **τις γλωσσικές πρακτικές συγκρότησης και διαπραγμάτευσης του φύλου** (ιδιαίτερα μέσα πλαίσιο μιας ομάδας).

- Οι μελέτες αυτού του είδους συχνά έχουν ως αφετηρία τις συγκεκριμένες κοινότητες πρακτικής (συνομιλίας), δηλαδή χαλαρά συνδεόμενες ομάδες ατόμων (π.χ. παρέα, οικογένεια, επαγγελματικές ομαδώσεις, σύλλογος γονέων, σχολική τάξη, κλπ.) που, υπό το πρίσμα ενός κοινού εγχειρήματος (στην περίπτωση μας η συμμετοχή στα λευκώματα, στην κουλτούρα των ενθυμίων φιλίας), αναπτύσσουν και μοιράζονται τρόπους/ συστήματα (habitus) γλωσσικής και μη γλωσσικής δράσης, αντιλήψεις, αξίες, σχέσεις εξουσίας αλλά όλα αυτά δεν είναι και κατ' ανάγκη κοινά. Το φύλο αλλά και γενικότερα όλες οι κοινωνικές έννοιες εκλαμβάνονται ως συνάρτηση των κοινοτήτων πρακτικής στις οποίες συμμετέχει ένα άτομο, αλλά και του τρόπου συμμετοχής του σε αυτές.

- Με βάση ένα τέτοιο «συνομιλιακό» υλικό επικοινωνίας γίνεται προσπάθεια να αποκαλυφθεί ο ρόλος της γλώσσας στη διατήρηση της ανισοκατανομής της εξουσίας ανάμεσα στα φύλα, του ελάχιστου παρανομαστή συγκεκριμένων στερεοτυπικών συμπεριφορών (Sara Mills).

Θ.-Σ. Παυλίδου, *φύλο και γλώσσα...*

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=141

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=102

Σαν αγοροκόριτσο η μιλιά σου

- Έχει παρατηρηθεί, ότι οι ενήλικοι έχουν μάθει να μιλούν διαφορετικά προς τα αγόρια και διαφορετικά προς τα κορίτσια. Αυτή η διαφορετική αντιμετώπιση εσωτερικεύεται από τα παιδιά. Την εσωτερίκευση αυτή, μπορεί να την παρατηρήσει κανείς στη γλώσσα (ομιλία) που χρησιμοποιούν τα παιδιά στα παιχνίδια τους. Στις περιόδους αυτές εδραιώνονται και οι γλωσσικές διαφοροποιήσεις και συμπεριφορές μεταξύ των δύο φύλων. Μέχρι τα παιδιά να μπουν στο σχολείο, έχουν αφομοιώσει πλήρως το μοντέλο ομιλίας του φύλου τους.

- Η θηλυκότητα συνδέεται με την «κοινωνικότητα», την «εκφραστικότητα» και τη «συντροφικότητα» [Κ.Ε.Σ.]. Η αρρενωπότητα με την «τραχύτητα», την «εργαλειακότητα», την «υπεροχή» και τον «έλεγχο» [Τ.Ε.Υ.Ε.]. Το να μαθαίνεις να είσαι «θηλυκό» ή «αρσενικό» σε μία κοινωνία, σημαίνει μεταξύ άλλων να μαθαίνεις να χρησιμοποιείς την ανάλογη γλώσσα. Τα μικρά κορίτσια μαθαίνουν να μιλούν σαν «κυρίες». Αν δεν ακολουθούν τους κανόνες, ή απομονώνονται ή γελοιοποιούνται. Τα μικρά αγόρια από την άλλη, μαθαίνουν να μιλούν «αντρίστικα». [Κ.Ε.Σ. **VS** Τ.Ε.Υ.Ε.]

- Στη γλωσσική συμπεριφορά των γυναικών, βλέπουμε να πραγματώνεται, από πολύ νωρίς, το πρότυπο του «ωραίου» και «ασθενούς» φύλου. Μια γυναίκα δεν είναι «σωστό» να βρίζει, αλλά θα ήταν πολύ καλύτερο να σωπαίνει (γυναίξι πάσαις κόσμον η σιγή φέρει). Η εκφράση «σαν αγοροκόριτσο η μιλιά σου» που ακούγεται μέσα από το λαϊκό άσμα, συνιστά μια εφιαλτική προειδοποίηση για τα κορίτσια. Άνδρες και γυναίκες, ανέκαθεν ήταν κοινωνικά άνισοι και η κοινωνία οριοθετεί για αυτούς διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους και συμπεριφορά. Η γλώσσα, απλά αντικατοπτρίζει αυτή την κοινωνική διαφορά. Κατά πόσο αυτή ανιχνεύεται και μέσα στα λευκώματα
- Α. Μπέκα, *Η γλώσσα των δύο φύλων...*
<http://www.eduportal.gr/index.php/articles/paidagogika/73-fyla-glossa>

Φωνητική πραγμάτωση της γλώσσας

- Οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες φαίνεται να προτιμούν εκείνη τη φωνητική μορφή που θεωρείται πρότυπη, πιο «καθώς πρέπει» [ΕΥΓΕΝΕΙΑ]. Η ομιλία των γυναικών συνήθως χαρακτηρίζεται από σχήματα επιτόνισης, που οι άντρες δε χρησιμοποιούν, όπως π.χ η μη ολοκλήρωση του εκφωνήματος, ή παραδοσιακά θεωρούνται πιο «ευγενικές». Επίσης, ενώ οι άντρες έχουν πλουσιότερο λεξιλόγιο σε σχέση με το **επάγγελμά** τους [ΑΡΡΕΝ], οι γυναίκες σε σχέση με τη **φροντίδα των παιδιών** και το **νοικοκυριό**. [ΘΗΛΥ]

- Οι ερμηνείες που μερικές φορές διατυπώνονται για το γιατί οι γυναίκες συμμορφώνονται με το επίσημο κοινωνικό πρότυπο, αναφέρονται στη **δειλία** και στο **συντηρητισμό** τους και αυτό σε αντίθεση με τους άντρες που υποτίθεται πως **τολμούν να αμφισβητήσουν** το κοινωνικό κατεστημένο και μέσα από τη γλώσσα [**φαλλολογοκεντρισμός/οποιοσδήποτε λόγος** (discourse) που αποσκοπεί στην κυριαρχία του φαλλού ως συμβόλου εξουσίας και αυθεντίας /**phall-DOM**]. Πάντως μεγάλο μέρος των διαφορών στη γλώσσα οφείλεται στον τρόπο αγωγής και εκπαίδευσης.

- Ο γλωσσικός σεξισμός (εν μέρει ανιχνεύεται στα λευκώματα) δεν αποτελεί αίτιο, αλλά συνέπεια της κοινωνικής ανισότητας και όταν η κοινωνική πραγματικότητα αλλάξει, θα ακολουθήσει και η γλωσσική αλλαγή.

[κορίτσια=δειλία+συντηρητικότητα/αγόρια=τόλμη<ΓΛΩΣΣΑ]

http://www.aegean.gr/gender-postgraduate/documents/Praktika_Synedriou/Κείμενο%20Μακρή-Τσιλιπάκου.pdf

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=141

<http://www.eduportal.gr/index.php/articles/paidagogika/73-fyla-glossa>

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

